

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 8 (8592)

25 ФЕВРАЛЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

УВЫТ АЙЫ

Баасы 5 маънет

1931-нши йылдан алып шыгады

ДР Аъкимбасынынъ

Аталыкты коршалавшы куъни мен кутлавы

Дагестан Республикасы еринде орынласкан аьскер боьликлердинъ куллыкшыларын, аьскердинъ эм флоттынъ ветеранларын, баъри де дагестанишыларды Аталыкты коршалавшы куъни мен кутлайман.

Бу куънде йигитлик эм кайратлык уьшин, Тувган Эл алдында согыслы казанувлары уьшин разылык билдиремиз, озьине авыр, ама сыйлы кеспиди – Аталыкка алат куллык этуьвди, элдинъ миллет кызыксынувларын коршалавды, элдинъ куьшин арттырувды, бизим гьражданлардынъ тынышлыкта онъып яшавы уьшин аьллер туьзуьвди сайлаганларды оьрметлеймиз.

Буьгуьн, усталыгын оьстирип, аьлиги заманнынъ савытсадагын байырлап, аьскершилер миллет кызыксынувларды

Дагестан Республикасынынъ Аъкимбасы

Р.АБДУЛАТИПОВ.

КЕНЪЕС

Бас борыш – кавыфсызлыкты канагатлав

Оьткен киши юма куън, 19-ншы февральде, Дагестан Республикасынынъ Аъкимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ етекшилиги астында ДР-да правойорыкты канагатлав бойынша Координационлык кенъесининъ йыйыны болып озды.

Онда ДР Халк Йыйынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов, ДР Оькиметининъ Председатели Абдусамад Гамидов, ДР Аъкимбасынынъ эм Оькиметининъ Администрациясынынъ етекшиси Исмаил Эфендиев, ДР бойынша СКФО-да РФ Президентининъ Толы ыхтиярлы ваькилининъ Аппаратынынъ бас федераллык инспекторы Василий Колесников, ДР Кавыфсызлык советининъ секретари Магомед Баачилов ортакшылык эттилер.

Бас деп оьз соьзинде Рамазан Абдулатипов Москва каласында Сырт Осетия-Алания Республикасынынъ Аъкимбасы Тамерлан Кимович Агузаров дуньядан тайганы акында айтып, савлай дагестанлылар эм оьзи атыннан онынъ кардаш-туьганларына, солай ок Сырт Осетия-Алания Республикасынынъ яшавшыларына каты кайгырувын билдирди.

Оьзининъ кирис соьзинде Р.Абдулатипов Дагестан

еринде правосаклав органлары ийги оперативли аьлди саклав бойынша борышларын толтыратаганын белгиледи. «Биз коьп шараларды, сонынъ ишинде савлайроссиялык оьлшеминде оьтетанларды да, баьле-казасыз озгараьмыз. Ама соны ман бирге кайбир кавыфлыклардынъ алдын шалмага эп болмайды. Дербент районында ДПС постында болган атылуьв соны шайыглайды. Куьш органлар бу кыянатлыкты ашарлар деп

сенемен», – деп белгиледи республика етекшиси.

Оннан баска болып, ол мунда йыйылганлардынъ эсин йол-юрис тармагындагы аьлге каратты, Дагестан, баска регионларга караганда, йоллар ййги аьлде экенин, ама водителлердинъ тоьмен нызамы аркасында йолда коьп аьдемлер кателенетаганын белгиледи.

Бу сорав ман байланышта ДР бойынша иш ислер министри Абдурашид Магомедов

доклад пан шыгып соьйледи, солай ок кайбир муниципалитетлер етекшилери де оьз билдируьвлерин эттилер.

Солай ок йыйылганлар ягарлык-энергетикалык тармагында коррупцияга эм уйгынлы кыянатлыкка карсы аьрекет этуьв бойынша коьрилетаган шаралар акында ойлаьсып карадылар. Бу сорав бойынша оьз ойлары ман «Черномортранснефть» АО гендиректоры Александр Зленко, Дагестан прокуроры Рамазан Шахнавазов боьлистилер. Прокурордынъ айтуьвы ман, ягарлык-энергетикалык тармагындагы аьл мен байланыслы маьселе айырым, уьйкен оьлшемде каралмага керек. Дагестан етекшиси бу баславга разы болды.

Каралган соравлар бойынша тийисли қарарлар кабыл этилинип алынды.

БАРГЫ

Сый иесин тапкан

Аьр бир аьдем оьз бактысын оьзи туьзеди деген соьзлер акыйкат. Соьйтип, Ахмет Аминович Ярлыкапов аьлим дуньясында белгили инсанлардынъ бириси, сол затка ол оьзининъ куьшин де, билимин де салган. Аьлим ердеси-миздинъ ногай халкынынъ данъкын арттырганы, оны оьрге коьтергени босына кетпегенине баъримиз де суьйинемиз. Янъыларда Москва

каласында «Ногай общинасы» региональли ямагат организациясы Ахмет Аминович Ярлыкаповты ногай халкымыздынъ илми етимислерине эткен уьлси уьшин разылык хат эм баргы ман савгалады.

Баргыды аьлимге «Ногай общинасы» РОО директоры Рашид Акказиев тапшырды.

– Мен ак юректен меним эткен исиме баа эм маьне бергени уьшин ердеслериме савболайтаман. Биз этилген куллыклар акында соьйледи, алдыга борышлар салдык. Бу йолыгьс меним коьнъилимди коьтерди. Савболынъыз, бавырдаьларым! – деп соьйледи Ахмет Ярлыкапов.

Биз де белгили аьлимимизди кутлаймыз, аьли де коьп уьстинликлер, бийикликлер сагынамыз.

Суьвретте: А.Ярлыкапов «Ногай общинасы» РОО ваькили Д.Оразбаев пен.

ДЕПУТАТЛАР ЭСИНЕ

Кезекли сессия

«Ногайский район» МО администрациясынынъ меканында 2016-ншы йылдынъ 29-ншы февраль куьнинде эртенъги 10 саьатте «Ногайский район» МО Депутатлар Йыйынынынъ кезекли сессиясы озгарылады. Онынъ

1. Дагестан Республикасынынъ Аъкимбасы Р.Абдулатиповтынъ ДР Халк Йыйынына каратыл-

ган Язбасы акында.

2. «Ногайский район» МО аъкимбасынынъ 2015-нши йылдагы аьрекет сырагылары эм 2016-ншы йылга салынган бас борышлар акында эсап беруьви.

3. Ногай районы бойынша Россия МВД ОВД етекшисининъ эсап беруьви.

4. «Ногайский район» МО Уставына туьрленислер киритуьв акында.

5. Туьрли соравлар.

Магомед КОЖАЕВ.

Халк хайырына аьрекет этедилер

Куткарувшы тармагында ислеген-лердинь куллыгы кыйын, соны ман бирге бек маьнели. Яшавшылар-дын кавыфсызлыгы эм рахатлыгы олардын колларында десек те, янь-ылыс болмас. МЧС боьликлерин-де тек эркли, коркыныш пан таныс болмаган инсанлар аьрекет этеди-лер.

Россия МЧС-ы 25 йыллыгын бел-гилегенли коьп болмады. Сол йыл-лар ишинде элимиздинь куткарув корпусы уллы эм даньклы йол оьт-ти. Бек коьп зат этилди, соны ман оьктемсимега де ярайды. Бу куь-нлерде Россиядын МЧС боьлик-клери табият эм техногенлы баьле-казалардын калдыкларын йойьтув бойынша авыр борышларды тол-тырмага куьши де, амалы да бар.

2002-нши йылдан алып Россия МЧС-нынь сыраларына От туь-суьвге карсы боьликлер косылган. Ногай районында аьрекет этетаган От туьсуьв мен куьресуьв боьлиги озган йылдан алып Дагестан бойн-ша МЧС Министерствосына кирген эм «Центр гражданской обороны чрезвычайных ситуаций» (ГОЧС) деп аталып баслаган. Районымыз-дагы ДР бойынша ГО ЧС орталыг-нынь куллыкшылары да элимизде-ги ис йолдаслары ман бирге Россия МЧС-ынынь мерекесин белгиледи-лер. Ййги ислеген куллыкшыларга Сый грамоталар, «Россия МЧС-на – 25 йыл» деген мерекели медальер тапшырылды. Сосындай медаль

мен боьлик етекшиси Абибула Яри-ков та савгаланды.

«Боьлигиньиз Дагестан бойынша МЧС министерствосынынь сыра-сына киргеннен сонь куллыгыньыз-га борышлар косылып, авыр болды ма?» – деген сораьыма боьлик ете-кшиси Абибула Алаьдинович, кыйын болганына эс этпей, халкка коьмек этпеге амаллар коьп болганын хай-ыр коьрип, булай явап берди:

– Аьли бизде аварийно-куткарув алат бар, соны ман бирге бизим коь-мек этуьв амалларымыз да оьскен. Биз халк уьшин ислеьимиз, кайдай баьле-казага туьскенге де коьмек-ке асыгамыз, оьзек те, кыйынлык биревге де келмесе экен. Биринши болып биринши ярдам этип инсан-ларга пайдалы, олардын басыннан казады кашырсак, оьзимизди нав-сипли, ис эм граждандык борышы-мызды толтырдык деп санаймыз.

Абибула Яриков кишкей заман-нан алып дайым да касындагыларга коьмек этпеге шалыскан, оьзиннен де бас деп йолдасларын салган бала болып тербияланган, уьйинде де анасына, аьптесине эм карындасына оьскен сайын тирев болып келген. Онынь балалыгы Нариман авылын-да оьтти, ол Терекли-Мектебтеги орта школада окыды. Школада ййги окувшылар сырасында эди, фут-бол эм волейбол ман каьр шеккен. Дайым да команда капитаны этип сайланып, республикамыздынь туьрли калаларындагы ярыслар-

да катнаскан,окутувшыларынынь куьезине дайым да команда баргы-лы орынларды бийлеген.

Школады кутарып, А.Яриков Ива-ново каласындагы авыл хозяйствол-ык институтында окыган. Сонь окыган калада ветеринария тар-магында аьрекет эткен. Бир неше йылдан сонь оьз фирмасын ашып уьстинликли бардырган. Ама аьр бир аьдемге оьзининь тувган ери аьси-рет. Тувган ердинь ери еннет, суьы сербет деп, босына айтпаган ногай-лар. Соьйтип, Абибула Алаьдино-вич та 2007-нши йыл тувган-оьскен ерине кайтады. Терекли-Мектеб авылында От туьсуьвге карсы боь-лигинде бас деп пожарный, сонь боьлик командири болып ислеь-ди. Астрахань каласында билимин арттырар мыратта окуп келеди эм 2013-нши йыл боьликти етекшилеь-ди. Ис йолдаслары оны ййги аьдем эм етекши деп белгилейдилер.

Абибула Яриков тек ййги куллы-кшы болып калмай, ййги ата эм аьел басы да болады. Ол хатыны Гуль-зара ман татым аьел курып, уьылы Каримуллады тербиялайды. Бала атасындай болып куткарувшы бол-мага мырат этеди. Абибуладынь уьйкен уьылы Алаьдин Иваново каласында Энерго-академиясында окийды.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: Ногай районындагы ГО ЧС орталыгынынь куллыкшы-лары.

ШЕТЭЛИНДЕ

Биринши себепти йойьтув керек

Сирия. Аьли бизге авыр, кавыфлы эллердинь бириси болып белгили. Булай, орынласкан ерин алып карасак, бизим элге юьык та тувыл. Аьши бизге неге авыр-лык аькеледи, янымызды кыйнай-ды, тек Россия элине тувыл, бизим ногайымыздынь да кара кайгысы болады.

Оьткен йылдынь ызында ерли участковый уполномоченныйла-ры йыл сырагыларын келтирип, район орталыгында болган эм ашылган кыянатлыклар сырагыла-рын келтирген эди. Сол сырагылар келтирилгенде, бизим маданият эм политикалык орталыгымыз Терек-ли- Мектебте (сонда тек Терекли-Мектеб бойынша эди. Олар авыл-ларда да, оькинишке, бар.) аьдетли исламды тутпай юретаганлар саны да белгиленди. Районымыз бойн-ша аьдеттеги исламга карсы юре-таганлар саны 75 аьдем, сонынь

ишиннен 20-дан артык Терекли-Мектеб яшавшылары. Ол бизге бек уьйкен сан.

Ислам Патшалыгы – террорист-лик куьплер. Бу зат тек закон бой-ынша тувыл, бизим киели китаби-мизге коьре де – арамлык. Аьши сол арамлыкка неге биз ымты-ламыз? Неге бизим ясларымыз зарарлыкты яймага ымтыладылар. Аз десек сол айтылатаган Сирия-га кетип калатаганларымыз да бар ша. Неге соларды СМИ-лерде коь-ретаганлары токтатпайды? Сон-да болатан согыслар, атыслар кимге керек? Бу сорав тек менде тувыл, бир неше тарихшилерде де, политологларда да тувады.

Яньыларда Сирия еринде бол-ган атылуьв бизим юреклерди кай-гыртты. Закон бойынша кайдай согыслар болса да, эмлев уьйле-рине куьлле тасламага ярамайды. А мунда болса эмлев уьйине шап-

кынлык этилди. Куьнасыз аьдем-лер мен бирге яшап уьлгирмеген балалардынь оьмирлери де соьн-ди. Ким куьналы? ИГИЛ агзала-ры ма яде болса, коьмекке барган Россия ма? Россия Сирия япсар-ларында биринши урысларды оьткен йылдынь сентябрь айы-нынь 30-нда эткен. Элбетте, Рос-сия оннан алдын да сонда катна-скан дейдилер, ама бизим СМИ сол ялган соьзлер деп билдиреди. Аьли де соравлар да, яваплар да бек коьп. Яшав коьрсетер. Кашан болса да, ызы болар.

Россия Президенти В.Путин айтканлай, баслап биринши себеп – терроризм мен куьрес юритип, соны туьп аягыннан йойьтув керек. Терроризм йойылмай, Ислам Пат-шалыкларында карсылыклар да йойылмаьк. Ислам Патшалыгы деп айтылатаган соьз биригуйьди мен оьзим дуьрыс деп те санамай-

Шынты эр касиетли аьдем

Эр киси элди кор-шалавшы, эр ййгит эли уьшин – деген атайлары-мыздынь ййги соьзлерин коьп кере эситип келемиз. Яшав бойынша сол соь-злердинь ыспатланганын да билемиз. Эрлер тувыл-ма, элге кайсы заманлар-да да яв шапканда, бизди коршалап, оьз яшавларын ойламай, алдыга шыккан-лары. Олардын сол киели борышлары. Эр киси эли алдында салынган боры-шын толтырмага ыхтыяр-лы.

Аьлиги заманларда бизим эр ййгитлеримиз-де мырсатлар коьп. Олар акылларына коьре билим де ала-дылар, суьйген ерлерде куллык этпеге де болады. Оьткен оьмир-де болса, кайсы эр ййгит те шко-лады кутылганнан сонь аьскер сырасына бармага керек эди.

Сол оьткен оьмирдинь яс ййгити бизим Алимсолтан Ибра-гим уьылы Гапаров. Ол оьз элин уьйкен ййгерлик пен, ййгитлик пен коршалаганлардан.

Узактагы 80-нши йыллар. Бизим район ясларыннан 10 кедеди комсомол организация-сы «Олимпиада-80» деген про-граммага коьре, Москва каласы-на оқымага ййберди. Сол яслар арасында Алимсолтан Гапаров та бар эди.

Ол бактысына коьре, элимиз-динь бас каласында электрик кесписине уьйренди. Сол окуп йылларында оны аьскер сыра-сына да эр борышын толтырмага алдылар. Алимсолтан Ибрагим уьылы оьзининь киели борышын Ленинск каласында толтырады. Ол эки йыл узагында атасынынь сенимин аклаган, оьзин тек ййги ягыннан коьрсетип кайтты элине

бизим Алимсолтан.

Алимсолтаннынь атасы Ибра-гим де элдинь шынты коршалав-шысы. Ол Уллы Аталык согысы-нынь катнасуьшысы, енуйьвши-си. Коькиреги толы белгилерге атасы уьылына да ййги коьрим болган. Бугуьнлерде Алимсол-тан оьзи де уьылларына, ялгыз кызына тийисли тербияды бер-ген аталар санында.

Аьли ол тийисли тыншаюьва. Ол аьскер сыраларыннан кайт-каннан сонь республикамыздынь бас каласы Махачкаладагы авыл хозяйство институтын уьстин-ликли окуп битирип, Червлен-ные Буруны оькимет заводы-нынь зоотехниги болып ислеген.

Алимсолтан аьлеи Айсылув ман тил бирликте, татымлыкта авылымыздынь коьримли аьели болып яшайдылар. Алимсолтан заманында элимизди коршалаган ййгитлердинь бириси. Ондай-ларга айтадылар: «Эр ййгитлер – Эли уьшин», – деп.

С.САВКАТОВ,

авыл хабаршысы.

Суьвретте: А.Гапаров аьс-керши йылларында.

ман. Аьдеттеги Ислам динин тут-аганлар ман карак туьркимлер-ге кирип юретаганлар араларында шет-кыйырсыз тенгизлер.

Келеектегимизди аьли ойла-

йык, аьр биримиз сол етиспевлик пен куьрес юритейик. Ол бизим, элбетте, уьйкен етиспевлигимиз.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвретте: Сирия бугуьн.

ТАРУМОВ РАЙОНЫ

КУТЛАВ

Ногай районынынъ сыйлы яшавшылары! Сизди Аталыкты коршалавыш куьни мен кутлай-ман. 23-нши февраль – коьплеген несиллер йигитлиги-нинъ, куьшили, йигерли, шынты патриотлардынъ бай-рамы. Ол баьтирликти эм эрликти, аьскерлик борышка алааллыкты белгилейди эм Россия хайырлыгына куллык эткенлерге, вахтада турганларга эм Россиядынъ Савыт-лы Куьшлер сырасына туьспеге аьзирлик коьретаганлар-га терениннен сый этуьв болады.

Патшалыгьымызда кавыфсыз эм онъайлы аьл туь-зилген мен байланыслы бизим аьеллердинъ, кардаш-туьвганларымыздынъ кавыфсызлыгы, балаларымыздынъ келеектегиси.

Аталык деген анъламга коьп зат киреди: ата-анамыздынъ уьйи эм аьел, ога озь катыслык сезуьвинъ болган элинъ, юрегинъе аявлы аьдемлер эм солай ок кул-лык та. Элинъе, сен туьвып-озьскен эм яшайтаган еринъе керекли эм пайдалы куллык. Бу баьри затты саклав эм коршалав – шынты эронъ борышы.

Сыйлы ветеранларга савбол! Туьвган Элимиздинъ баь-ри коршалавышыларына савбол! Ак юректен сизге салын-ган мыратларга етискенди, ян беркликти, кеспилик уьстинликлерди йорайман. Ден савлык эм наьсип сиз-ге. Сизди суьетаган эм куьтип туратаган уьйинъизди тынышлык эм анъламлык бийлесин!

А.ЗИМИН,
«Тарумовский район» МО администрация
аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши.

Янъы мыратларга йол ашып

16-ншы февральде район администрациясынынъ кенъ-еслер залында Тарумов райо-нынынъ 6-ншы кере шақыр-тылган Депутатлар Йыйы-нынынъ 4-нши сессиясы оьт-ти. Сессияды район Депутат-лар Йыйынынынъ Председа-тели М.Магомедгаджиев озгарды. Сессиядынъ исинде ДР-нынъ «Тарумовский рай-он» МО администрациясы-нынъ аькимбасынынъ кул-лыгын юритуьвши А.Зимин, район аькимбасынынъ орын-басарлары З.Мунгишиева, А.Алиев ортакшылык этти-лер.

Сессияда 2016-ншы йыл-га Депутатлар Йыйыны-нынъ ис планы беркитил-ди. Тергев-эсаплык пала-тасынынъ председатели М.Албуриев 2015-нши йыл-дынъ ис тамамы бойынша эсап берди, баска болып, 2016-ншы йылга ис планы акында айтты. Ол районнынъ китапханаларында, балалар бавында, саният мектебин-де, ДЮСШ-да бюджет амал-ларынынъ карыжларын тер-гемеге мыратланувын бил-дирди. Районнынъ финанс

управлениесининъ етекши-си В.Буров «2016-ншы йыл-га «Тарумовский район» МО бюджетин белгилев» деген соравы бойынша соьиледи. Бюджет бойынша санлардан баска В.Буров район адми-нистрациясынынъ тизимине туьрленислер киргизилуьви акында белгилеп кетти. Айт-пага, ол авыл хозяйство эм промышленность боьлиги азык-туьлик эм авыл хозяй-ство боьлиги деп аталаягы, РУО-дынъ кадрлар тизи-минде юритувши специали-стининъ дережели ис оры-ны эндиги бас специалист ис орынына авыстырылаагы акында айтты.

Район Йыйынынынъ кезекли сессиясынынъ сонъында Тарумов районы-нынъ оьрленуьвине куллык этуьвде яшавынынъ коьп йылларын багыслап келген Махачкаладынъ ветеринар-лык илми тергев институ-тынынъ илми куллыкшысы, Кочубей ветстанциясынынъ етекшиси М.Анаев «Тарумов районынынъ сыйлы граж-данини» деген сыйлы атына тийисли этилди.

БАБАЮРТ РАЙОНЫ

Язба бойынша ойлары ман боьлистилер

Янъыларда Бабаюрт районынынъ 6-ншы кере шақыртылган Депутатлар Йыйынынынъ кезекли сес-сиясы оьтти. Онда Даге-стан Аькимбасынынъ ДР Халк Йыйынына каратыл-ган Язбасы бойынша ойлар ман боьлисилди, 2015-нши йылдынъ бюджети эм Бабаюрт районы бойын-ша РФ МВД боьлигининъ эсап беруьви каралды. Биринши болып Бабаюрт районынынъ Депутатлар Йыйынынынъ Председа-тели А.Акмурзаев Дагестан Аькимбасынынъ Язбасы бойынша шыгып соьиледи.

«Дагестан Аькимбасы-нынъ Язбасында республи-ка яшавынынъ баьри тар-макларына да эс каратыл-

ган, социал-экономикалык оьрленуьвге толы тергев берилген эм республика-дынъ приоритетли оьрле-нуьвининъ келеектегиси белгиленген. Республика-да влаьты тазалав, янъыр-тув, терроризм, коррупция, законсызлык пан куьрес юритилуьв бойынша уьй-кен куллыклар, туьрленис-лер акында да айтылады. Язбада оьсип келеятырган яс несиллердинъ патриот-лык эм гражданлык терби-ялавына, ямагат яшавында яс аьдемлердинъ белсен-ли катнасувын канагатлав керегине, влаьт органла-рын баьри дережелеринде де янъыртувга эм берки-туьвге, яшавшыларга соци-аллык ягыннан демевлик

этуьвди арттырувга эм сон-дай баска затларга уьйкен эс каратылган», – деп бел-гиледи А.Акмурзаев. Ол Язбадынъ негизли ойларын белгиледи, ерли самоуправ-лениесининъ толтырувшы, ваькилли органлар аьреке-тининъ маьнели якларын айырды.

Район Депутатлар Йыйынынынъ депутатла-ры Дагестан Аькимбасы-нынъ Язбасын якладылар, эм оны авыл поселениелер активлеринде эм ис коллек-тивлерининъ йыйынларын-да карамага деген ой ман боьлистилер.

Бабаюрт районы бойынша тергев-эсап пала-тасынынъ инспекторы И.Казаков 2015-нши йылга

учрежденидинъ аьрекети акында эсабын берди. Эм янъы 2016-ншы йылынынъ ис планы ман таныстыр-ды. 2015-нши йыл ишинде этилген ислери акында эсап беруьви мен Бабаюрт рай-оны бойынша РФ ОМВД етекшиси шыгып соьиле-ди. Онынъ белгилеви мен, 2015-нши йыл полиция кул-лыкшылары ямагат йосык-ты беркитуьв эм кыянат-лык пан куьресуьв бойын-ша белсенли аьрекет эткен-лер. Озган йыл полиция куллыкшылары ман рай-онда терроризм эм экстре-мизмге карсы турув мырад-та коьплеген оперативли алдын шалув, излестируьв эм адресли шаралар озга-рылганы акында да айтты.

Ана тилин саклав – ортак борыш

«Аьдем капиталы» приоритетли проектининъ, «Ярыкландырылган Даге-стан» подпроектин яшавга шыгарув, Дагестан халкла-рынынъ ана тилин саклав, оьрлендируьв эм сыйын арттырув мырадта Баба-юрттынъ 2-нши номерли орта школасынынъ неги-зинде «Ана тиллердинъ театрлык фестивали» озга-рылды.

Шарады информация-методикалык орталыгы-нынъ методисти Раиса Бораганова уйгынлады. Онда 14 школадан окув-шылар ортакшылык этти-лер.

Баьри школалардынъ да балалар коллективлери фестивальге ийги аьзир-лик коьргенлер: аьриси-нинъ коьрсеткен сценка-лары кызыклы иштелик-ли эм пайдалы эди, бала-лар оьнерлерине суклан-

май болмайсынъ. фести-валь катнасувшылары уьш дагестан тиллерин куллан-дылар: кумык, даргин эм авар.

«Буьгуьнде ана тили коьбисинше арт ийтелип, алды сырага оны ман бир-ге яде сонъ уьйренилген тил шыгады, миллет тил-лердинъ «авырувлары» акында да соьилемеге туь-седи. Тил маданияты акын-да, тилди саклав акында каьрлев – ортакхалклык ис. Эм буьгуьнги, коьп аьдем-лер катысып, озгарылган ана тил фестивали соны аянлайды», – деп белгиле-ди Р.Бораганова.

«Савлай дуныяда 21-нши февралинде Ана тил куьни белгиленеди. Онынъ ярдамы ман аьдем-лер ярасык эм яркын аьлде озь ойларын, озь сезимле-рин коьрсетедилер, оларды йырлар, ятлавлар яде проза

сыдыраларга айландырып. Ол миллеттинъ маданият калымжасынынъ негизи

болады, эм оны баска хал-клар да билмеге суьеди-лер», – деди ол.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

РФ маданият калалар санында

Кизляр каласы 2015-нши йылда Рос-сиядынъ кишкей калаларынынъ ара-сында энъ маданият бас каласы эсабын-да биринши Савлайроссиялык ярысы-нынъ дипломанты болды.

Шарады уйгынлавшылардынъ бел-гилеви мен калада социаллык, ямагат эм экономикалык яшавдынъ белсенли-ги эсапка алынган. Дипломантлардынъ сырасында Сырт-Кавказдынъ уьш кала-лары: Кизляр, Ставрополь крайынынъ Буденновск эм Георгиевск калалары.

Ямагат орталыгы болган саялы Киз-ляр каласы йыл сайын саният, бала-

лар яратувшылыгы бойынша регио-наллык фестивальлерине конаклар-ды йыйнайды. Маьнели илми аьреке-тин П.Багратгон атындагы уьлке танув музейи де озгарады. Ол Дагестан Респу-бликасынынъ сырт регионлар халкла-рынынъ тарихин эм аьдетин саклай-ды эм таралтады. Буьгуьнлерде Киз-ляр каласы, алыс йылларындагындай болып, баска калалар ман, регионлар ман байланысын оьрлендирип, Россия Федерациясынынъ тарихли калалары-нынъ сулыбын алып келеди.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

Олардынъ йигитлиги яс несилге – коьрим

Кизляр каласын-да аьскерши-интерна-ционалистлерди эске-руьв куьнине багыс-ланган туьрли шара-лар уйгынланып озгары-лады. Февраль айдынъ ишинде Кизляр каласын-да ян берген аьскерши-интернационалистлердинъ эстелигине, Афганистан-да оьткен согыс озьге-рислер катнасувшылары-на концерт оьтти. Баска болып яс несилди патри-

отизм ягыннан тербиялав мырадта каладынъ йога-ры эм орта специальлик окув ошакларынынъ сту-дентлери 2-нши номер-ли лицейде орынласкан музейде болып кеттилер. Студентлерге деп экскур-сиялы адабият-анъ компо-зициясы аьзирленген эди. Лицейдинъ окувшылары афган согысынынъ акын-да йырлар йырлап, ятлав-лар окыдылар. Экскурсо-вод уьлке танув музей экс-

позициялары, Афганистан элинде болган согыста ян берген кизляршылар акын-да хабарладылар. Шара-га деп шақырылган Афга-нистанда согыс озьгерис-лерининъ катнасувшыла-ры М.Магомедшарипов, М.Абуталибзаде йыйылган студентлерге согыс акын-да, аьскершилеримиздинъ коьрсеткен йигитликле-ри акында коьп кызыклы хабарлар айттылар.

Тергевлер сырагылары келтирилген

Правосаклав органлары 2015-нши йыл район эм авыл администрациялар, тергев органлары эм район ямагаты ман биргелесте район еринде правойорык эм законлыкты беркитуув бойынша керекли амаллар коьргенлер. Правосаклав органлары оз исин юритувде райондагы криминоген аьллерди, гражданлардан эм баска ерлерден алынган билдируувлерди эсапка аладылар.

Район прокуратурасынын аьрекетининь бас борышлары деп Россия Федерациясынын эм Дагестан Республикасынын Конституцияларынын, ерли самоуправление органларынын правовой актыларынын Федераллык законодательствосына келисли экенин тергев, гражданлардын конституционлык ыхтыярларын коршалав саналады. Сол ниет пен район правосаклав органларынын етекшилерининь координационлык кенъеслери озгарылган. Кенъеслерде кыянатшылык пан куьресуув, экстремизмге, терроризмге, коррупцияга карсы турув бойынша соравлар каралады. Правосаклав органлар, правобузувлардын эм кыянатлыклардын алдын шалув бойынша уйкен куллык юриткенге карамастан, озган йылдын сырагыларына коьре, районда криминоген аьллер тийислисинше туьзетилип болмады.

Ногай район прокуратурасы баска правосаклав органлары ман биргелесте айтылган болжал ишинде РФ эм ДР Генеральный Прокурорынын талаплавларын толтырувды аьжетсизлейтаган амаллар коьрген эм уйкен куллык юриткен. Сол амаллар районда правойорыкты саклавга эм законлыкты беркитуувге оз демевлигин эткен.

2015-нши йыл районда 159 (былтыр - 132) кыянатлык этилинген. Олардын ишинде: ортак-уголовлык – 88/87, авыр эм айлак авыр – 71/41 кыянатлык. Кыянатлыклар ашылувынын проценти туьскен, былтыр 87, 8 процент эди, быйыл – 87,7 процент ызгы заманнын билдирувлерине коьре экономикалык кыянатлыклар доьрттен йырма экиге дейим оьскен, былтыргы 3 кыянатлык ашылган. Орамларда эм ямагат ерлерде кыянатлыклар этилинмген, эсириклей этилинген кыянатлыклардын саны азайган. Район еринде террорист эм экстремист яктан кыянатлыклар болмаган, дин аьрекетчилердинь ден савлыгына эм яшавына зыян этилинмеген, аманатка аьдемлер алынмаган.

Правосаклав органларынын кыянатлык пан куьресуув аьрекетин тебенлетуув бойынша куллык план бойынша юритиледи. 2015-нши йылдын ишинде прокуратурага ерли самоуправлениединь 21 нормативли ыхтыяр актылары туьскен, олар каралган эм керекли карарлар алынган. Район прокуратурасы 3 модельли ыхтыяр акт азирлеген эм Ногай районьнын авыл поселениелерининь муниципаллык туьзилслерине йиберген.

Район прокуратурасы коьп балалы аьеллердинь ер участоклар алмага ыхтыяры толтырылатаганын тергев бойынша куллык юриткен эм администрациялар куллыкшыларынын правобузувларын аянлаган.

Район еринде 511 коьп балалы аьеллер яшайды. 2015-нши йылдын 1-нши декабрине дейим ер участоклар район еринде яшайтаган бир аьелге де берилмген. Сол затка яваплы куллыкшылар бу сорав бойынша тийислисинше ислемайтаганы акында айтады. Соны ман байланыста «Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасына Ер кодексин, «Ер акында» ДР Законын (29.12.2003, №45) бузувларды тайдырув акында тапшырув этилген. Тергев бойынша муниципаллык муьлк эм ер байланыслар боьлык етекхиси нызам яваплыкка тартылган.

«Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасынын 2013-нши йыл 9-ншы декабрьде алынган 595-нши номерли карары ман арендатор А.З.Зарманбетовага 49 йыл болжалга «сельсовет Ортатюбинский» еринде 05:03:000007:991 кадастр номерли 144 гектар ер кулланувга берилген. Муниципаллык байырлыгы болганга коьре, бу ер участогы конкурс, аукцион, сатув бойынша арендага гражд

данларга эм юридический лицоларга берилмеге болады.

«Ногайский район» МО Депутатлар ййынынын 8-нши сессиясынын 3-нши пункты ман келисте, Ногай район еринде авыл хозяйстволык маьнелиги болган ерлерди арендаторларга эм КФХ-ларга беруув болжалы 10 йыл, СПК эм агрофирмаларга – 15 йыл деп беркитилген.

«Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасынын йогарыдагы коьрсетилген карары прокуратура ман тайдырылган. 49 йылга арендага берилген правобузувлар баска ерлерде де аянланган, олар законлы тувыл деп белгиленген эм тайдырылган. Правобузувлар бойынша 11 тыювлык эм 3 коьрсетуувлер этилинген, куьнали куллыкшылар нызам яваплыкка тартылганлар.

Дагестан Республикасынын Ногай районьнын «сельсовет Карасувский» авыл поселениесининь администрациясы ман «Интернет» тармагында www.karasuv.ru официалли сайт туьзилген эм аьрекетлейди. Тергевлер бойынша сайтка Россия Федерациясынын бюджет тармагынын бюджетлерине тоьлевлер бойынша борышлар тайдырылганы акында билдируув салынмаганы аянланган, сол зат «Ерли самоуправление органлары эм патшалык органларынын аьрекет акында билдирувлерге ашыклыкты аьжетсизлев» (№8-ФЗ, 09.02.2009й.) Федераллык законынын 13-нши статьясынын талаплавларын бузды. «Сельсовет Карасувский» СП МО аькимбасы Я.С.Динакаевке карсы административли правобузув акында (РФ КоАП 13.27 статьясы, 2-нши кесеги) ис ашылган, суд оны куьнали деп белгилеген эм 3000 маьнет акша кадеринде штраф салган.

2015-нши йылдын март айында район прокуратурасы патшалык эм муниципаллык муьлктинь приватизациясын эм кулланувын тергейтаган законодательствосынын толтырылувын тергеген. Тергевлер бойынша турак муьлкке ыхтыярын регистрациялав акында федераллык талаплавларын бузувлар аянланган.

Район еринде Терекли-Мектеб авылында школага дейимги муниципаллык учреждение «Ногай Эл» балалар бавы аьрекетлейди. «Ногайский район» МО администрациясы ман 33570 квадратлы метр оьлшемли ер участогына ыхтыярдын патшалык регистрациясы акында шайытлама алынган, ама «Ногай Эл» балалар бавынынь меканына сондай шайытлама йок деп белгилген.

Район прокуратурасы ДР Ногай район судына аьризе йиберген. Сол аьризе бойынша «Ногайский район» МО администрациясы суд карары куьшине туьскен сонь уьш ай ишинде «Ногай Эл» балалар бавынынь меканына патшалык регистрация этпеге керек деп тапшырув этпеге тийисли. «Ногайский район» МО администрациясы тапшырувды толтырган.

2015-нши йылда административли правобузувлар акында законодательствосынын толтырылувы тергелген. Административли ислер ашылувы акында 22 аьдемге карсы 22 карар алынган, олар административли дембиге йолыктырылган.

2015-нши йылдын 25-нши мартында «Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасы К.Ш.Суюндиовка карсы район прокуратурасынын коьрсетувинь заманында карамаганы уьшин административли правобузув акында ис ашылган. Сондай административли ислер Ногай ДЭП директоры С.Валиевке эм «Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасынын куллыгын юритувши Р.С. Шангереевке карсы ашылган. Олар уьшеви де суд пан куьнали деп белгилген эм оларга штраф салынган.

2015-нши йылдын февраль айында «Ногайский район» МО администрациясында тергевлер этилинген эм администрациядын официалли сайтында (<http://www.nogaysky.ru/>) киши эм орта предпринимательстводын коьмек алатаган субъектлерининь реестрлери йок деп белгиленген. Киши эм орта пред

принимательстводын коьтергишлеви киши эм орта предпринимательстводын оьрленувининь муниципаллык программасын алуусыз болмайды. Сога коьре, район прокуратурасы «Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасы атына киши эм орта предпринимательстводын субъектлерине коьмек этуув бойынша законодательствосын бузувларды тайдырув акында коьрсетуув эткен. Бу коьрсетуувге коьре, «Ногайский район» МО администрациясынын алдышы специалисти Б.А.Сариев нызам яваплыкка тартылган.

Озган йылдын апрель айында «село Терекли-Мектеб» СП МО еринде орынласкан муниципаллык ерлерди тергев акында Положение деп белгиленген. Бу Положение авыл поселение Депутатлар ййыны ман 4-нши шақырув ман 15-нши сессияда алынган. (№ 59, 19.09.2012 й.). Положение федераллык законодательствосынын талаплавларына келиспейди. Соьйтип, 2014-нши йылдын 27-нши майында №136-ФЗ Федераллык законынын 2-нши статьясынын 5-нши пунктына коьре, авыл поселение еринде орынласкан ер участокларды ерли самоуправление органларынан тергемеге ыхтыяр тайдырылган.

2015-нши йыл 28-нши апрельде йогарыда коьрсетилген карарга карсылык документ аькелинген, сол документ каралган эм кабыл этилинген. 2015-нши йылдын 21-нши майында авыл поселение Депутатлар Ййынынын сессиясынын карары ман авыл поселение Депутатлар ййыны ман 4-нши шақырув ман 15-нши сессияда алынган (№59, 19.09.2012 й.) Положение тайдырылган.

2015-нши йылдын февраль айында район прокуратурасы ДР ГБУ «Ногайская ЦРБ» аьрекетинде коррупцияга карсы ислев акында законодательствосынын толтырылувы тергелген. 2014-нши йылдын 7-нши апрелинде «Ногайская ЦРБ» бас врачы Балигишиев Зармухамед Кумарович эм Аджиов Арсланбек Рашидханович ис келисувге кол басканлар. Сол келисувге коьре, А.Аджиов район больницасына ИВЦ операторы болып алынган. ДР бойынша УФК етекхисининь буйрыгына (№ 497, 29.12.2012 й.) коьре, Аджиов А.Р. 2013-нши йылдын 31-нши декабрине дейим Ногай районы бойынша Федераллык Казначейство управленисининь №34 боьлигининь 2-нши разрядлы специалисти болып ислеген. «Ногайская больница» ДР ГБУ Федераллык Казначейство управлениесине ис келисув алынган деген билдирув этпеген. «Ногайская ЦРБ» бас врачы Балигишиев Зармухамед Кумаровичтинь аьрекетинде административли правобузувлар аянланган. 2015-нши йыл 26-ншы февральде «Ногайская ЦРБ» бас врачы Балигишиев Зармухамед Кумаровичке карсы административли правобузув акында ис ашылган эм 2015-нши йыл 17-нши мартында мировой судьядын карары ман ога 20 мын маьнет акша оьлшеминде штраф коьрилген.

2015-нши йыл февраль айында районнын билимлендирув учреждениелерин терроризмнен коршалавын аьжетсизлев законодательствосынын талаплавларын толтырылувы тергелген. Терекли-Мектеб авыл «Юлдыз» балалар бавында кавыфлык акында билдиретаган алат («тревожная кнопка») йоклыгы иш ислер боьлигине теракт акында билдирувди айтпага буршав береди, сол зат билимлендирув учреждениедеги аьдемлерге карсы кавыфлык тувдырады. «Ногайский район» МО администрациясы терроризмнинь эм экстремизмнинь алдын шалувда катнаспага керек эм билимлендирув учреждениесинде окув аьрекетин уйгыналамага кавыфсыз амаллар туьзбеге тийисли.

2015-нши йыл 4-нши февральде район прокуратурасы ДР Ногай район судына аьризе йиберген. Сол аьризеге коьре, район суды «Ногайский район» МО администрациясына 2015-нши йылдын 1-нши июнине дейим кавыфлык акында билдиретаган алатты салув уьшин «Юлдыз» балалар бавына керекли карыжлар шыгармага керек деген тапшырув этеди.

Район прокуратурасы сакатларды социаллык яктан коршалав акында законодательствосынын талаплавларын толтырылувды тергеген. Район еринде Ногай район больницасынын врач офтальмологында коьз авырув бойынша 5 бала-сакатлар эсапта турадылар. Район прокуратурасы ман Терекли-Мектеб авыл орта А-Х.Ш.Джанибеков атындагы школада «Россия Федерациясында билимлендирув акында» (№273-ФЗ, 29.12.2012 й.) Федераллык законынын 29-ншы статьясы толтырылатаганы тергелген. Бу статья билимлендирув учреждениелеринде олардын аьрекет акында билдирувлер салынатаган информационлык сайтлардын туьзилувин канагатлайды. Джанибеков атындагы школадын сайтында осал коьретаганларга специалли амаллар алынмаган. 2015-нши йыл 20-ншы апрельде район прокуратурасы Терекли-Мектеб авыл Джанибеков атындагы орта школа директорына коьзи осал коьретаган сакат балаларды социаллык яктан коршалав акында законодательствосынын правобузувларын тайдырув акында коьрсетуув этилинген. Сондай правобузувлар районнын 4 билимлендирув учреждениелеринде аянланган.

2015-нши йылда Ногай районы бойынша Россия ОМВД ПДН боьлигинде профилактикалык эсапта 5 ясы етпегенлер турадылар. 2015-нши йылдын ишинде ясы етпегенлер ислери эм олардын ыхтыярларын коршалав бойынша комиссиясы правобузувлардын алдын шалув бойынша куллык юритеди. Комиссия керекли аналитикалык исин юритпейди, айтылган тармакта правобузувлар аьли акында аналитикалык билдирувлер йок, правобузувлардын алдын шалув акында амаллар ойланмаган. Ясы етпегенлер ислери бойынша эм олардын ыхтыярларын коршалав комиссиядын председатели Мурзагишиев Р.Т. болады, ол «Ногайский район» МО Ясуйкенлер советининь председатели болып ислейди. Аянланган бузувлар бойынша район прокуратурасы 2015-нши йылдын 22-нши майында «Ногайский район» МО администрациясынын аькимбасы атына коьрсетуув эткен. Сол йылдын 5-нши июнине коьрсетуув район прокуратурасынын ваькили мен бирге каралган, правобузувлар тайдырылган, куьнали куллыкшы нызам яваплыкка тартылган.

2015-нши йылдын 21-26-ншы майында район прокуратурасы ман Ленинаул орта школында таьмеки туьтиннен гражданлардын ден савлыгын коршалав акында законодательствосын бузувлар аянланган. Таьмеки тартпага ярамайтаган ерлерге тыов белгилер салымага керек. Тергевлер сырагысына коьре, школа азбарына эм меканына киреек ерде таьмеки тартпага ярамайды деген тыюв белгиси йок деп белгиленген. 2015-нши йылдын 26-ншы майында Ленинаул орта школынынь директоры атына правобузувларды тайдырув акында коьрсетуув этилген, ол каралган эм куьнали аьдем нызам яваплыкка тартылган.

2015-нши йылдын 23-нши майында Ногай районы бойынша иш ислер боьлигине ясы етпеген К.З.Янибекова оз эрки мен Ногай районьнын Терекли-Мектеб авылы, Победа орамы, 30 адреси бойынша орынласкан уьйден кеткен деген билдирув туьскен. Кызалак Эдиге авыл орта школынынь 5-нши класс окувшысы деп белгиленген. Зиявдин Янибековтын билдирувине коьре, онынь кызы Карина уьйден алдын да кететаган болган. Бу ис ПНД куллыкшылары оз куллыгына яваплылык пан карамайтаганын коьрсетеди.

2015-нши йылдын 26-ншы майында Ногай районы бойынша иш ислер боьлигининь етекхиси эм Эдиге авыл орта школынынь директоры атына правобузувларды тайдырув акында коьрсетуув этилген. Куьнали куллыкшылар нызам яваплыкка тартылганлар.

Район прокуратурасы ДР бойынша УФССП Ногай район боьлигинде толтырув ис аьрекет акында законодательствосы толтырылатаганы тергелген. Тергев бойынша балаларды саклагалиментлер тоьлевден бас акашув иси аянланган. Соьйтип, Черкесск каласынын №7

судебный участогынынъ мировой судьядынъ куллыгын юритуввши мен берилген 2-271/12 номерли толтырув кагытка коьре, Кадилов Рустам Тимуровичтан (01.03.1982 йыл тувган) кыйын ак тоьлевден эм баска келимлерден 1/3 оьлшеминде алиментлер алынады. 2014-нши йыл 23-нши июлинде Р.Кадиловка карсы Ногай РОСП пристав пан толтырув ис ашылган. 2012-нши йылдынъ 13-нши июлиннен алып 2015-нши йылдынъ 24-нши июнине дейим алиментлер тоьленмеген эм 169 мынъ маьнет акша оьлшеминде борыш йыйналган. 2015-нши йылдынъ 28-нши июнинде Ногай РО УФССП дознавателининъ куллыгын юритуввши Р.Т.Кадиловка карсы уголовлык ис ашкан, сол ис бойынша куьнали айыпланган.

2015-нши йылдынъ 30-ншы ноябринде район прокуратурасынынъ сырагыларына коьре, Нариман авыл орта школасынынъ балалар ман ислейтаган 32 куллыкшысынынъ 7-ви заманында вакцинация оьтпеген, эм соны ман «Яшавшылардынъ санитарно-эпидемиялык онъайлыгы акында» Федераллык законы бузылады. Вакцинация оьтпегенлер куллыктан таймаганлар, сол балалардынъ ден савлыгына кавыфлык тувдырады. Соны ман байланыста Нариман авыл орта школасынынъ директорынынъ атына ясы етпегенлердинъ ден савлыгын эм яшавын коршалав законодательствосынынъ правобузувларын тайдырув акында коьрсетуьв этилген. Коьрсетуьв каралган эм 5 аьдем нызам яваплыкка тартылган. Сондай правобузувлар районнынъ тагы да 2 билимлендируьв учреждениелеринде аяланган, сонъ бузувлар бойынша коьрсетуьвлер этилген, закон бузувлар тайдырылган. Билимлендируьв учреждениелеринде окымайтаган балалар аяланмаган. 2015-нши йылдынъ ишинде район прокуратурасы уголовлык исин ашувга карсы 40 карарды койдырган.

2015-нши йыл Ногай районы бойынша Россия ОМВД следствие боьлиги мен 62 уголовлык ислер ашылган эм каралган. Ногай районы бойынша ОСП дознание органы эм Южно-Сухокумск каласы ман 13 уголовлык иси ашылган эм каралган. Федераллык эм мировой судлар ман 93 аьдемге карсы 73 уголовлык ислер каралган, 2015-нши йыл судларга 81 аьризе йиберилген. Прокурордынъ катнасувы ман судларда 37 граждан ислер каралган. 2015-нши йыл «Ногайский район» МО ваькилли органына районда правойорык эм законлык аьллери акында билдируьв этилген. Республика прокуратурасынынъ сайтына салув эм карав уьшин 30 билдируьв йиберилген, олардынъ ишиннен 21-и ДР Прокуратурасынынъ сайтына салынган.

«Ногайский район» МО ваькилли органынынъ сессияларында прокуратура куллыкшылары эм авыл поселение аькимбаслары, ямагат ваькиллери катнасканлар, прокуратура куллыкшылары бюджет, ер законодательствосынынъ талаплавларын анълатканлар.

2015-нши йылдынъ ишинде прокуратура куллыкшылары билимлендируьв учреждениелер, организациялар эм яшавшылар алдында 26 кере шыгып соьйлегенлер. Йолыгысувларда коррупцияга карсылык акында айтылган, коьбисинше, муниципаллык службасында коррупциядынъ алдын шалув, ис, пенсионлык законодательствосы акында соравлар каралган.

Тергевлер бойынша аяланган правобузувлар акында «Шоьл тавысы» республикалык газетасында – 12, радиога – 4 билдируьв этилген.

Райондагы кыянатлык аьллерининъ бас криминогенлик себеплери – ол аьлиги социал-экономикалык аьллери мен халктынъ ашав-яшав оьлшемининъ тийисли дережеге етиспевлиги.

Ыхтыяр бузувлардынъ, кыянатлыклардынъ алдын шалув соравларын шешуьвде районнынъ ямагаты ягыннан салдарлы коьмек йоклыгы сезиледи. Авыл поселение ерлериндеги ямагат туьзилислерининъ де бу яктан хайыры йок. Солай ок район эм авыл йыйынларынынъ депутатлар корпусы ягыннан да тийисли коьмек этилинмейди.

М.РАСУЛОВ,

Ногай район прокуроры, юстициядынъ тамада советниги.

ЯШАВДА ЫЗ

Оьмир маьнесиз тувыл

Аьдемлердинъ аьр бир несилининъ яшавы, соны терен тергегенлерге, туьрли кепте туьзиллип келетаганы сейирсиндиреди. 20-ншы оьмирдинъ басында болган атай-ларымыздынъ яшав турмысын алсак, сонъында 50-нши йыллардагылардынъ яшав аьллери оннан коьп баскаланады. Оьз кезуьви мен 50-нши йылларда яшаган бизим ата-аналарымыздыкыннан буьгуьнги яшавымыз туьрли болады. «Дуныя деген тегершик» деп бурынгылардынъ айтканы туптувра ак соьз экенине шексинуьв тувмайды.

Дурысында да, аьлиги Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Темирхан Аккишиевтинъ бала шагы аьвелгиси Абсатыр деген авылда бурынгы маштак, тоьбеси камыс пан ябылган уйде оьткени аьлиги яслар уьшин эртеги кимик тувыл ма? Ол замандагы аьдемлердинъ кийими де, ас-сувы да коьбисинше уйшиликте колдан аьзирленетаган болган. Уьй тоьринде энъ сыйлы зат – юннен этилген кийгиз. Аьдем юрегинде энъ сыйлы зат – алалык, тенълик, яхшылык йорав. Сол 1930-ншы йылларда авыл еринде Н.Крупская атындагы колхоз болган. Темирханнынъ атасы ман анасы бу колхозда малшылыкта ислеп, оьзлерининъ таза кыйыны ман яшаганлар. Абсатыр авылы Терекли-Мектебтинъ кубыла-куьнтуварында 7-8 шакырым эреkte орынласкан болган. Сондай бурынгы шоьл тарихине кирген аьлемет атлы коьп авыллар йок болдылар бизден дайымга ызгы 60-70 йыллар ишинде. Сонынъ себеби коллективизация, дав йыллары эм кайгылы 1957-нши йылдынъ буьтин шоьллигимизди 3 кесекке боьлуьви мен байланыслы.

Темирхан-агавдынъ бала шагы авыр согыс аьсерине эм оннан сонъгы кыйынлы ашлык йылларына карсы келген. Атасы Язлы 1943-нши йылда топырак болган. Аьелдеги 3 балады анасына оьстирмеге туьсти. Темирхан-алардынъ несили

сол авыр йылларда басыннан кеширген кыйынлык акында сийрек эскереди. Тек кыскаякылар коьзясларын суьртедилер. Болса да биревиде, согыста ювыкларын йойганлардынъ оьзлери де, Тувган Элин, оькиметти яманлаганын эситпегенмен. Олардынъ несили аьли де алдына сынавтусе калса оьтип болаяклар. Тек оьтип болаяк па экенмиз биз?..

Ол Ленин авылында сол замандагы 7 йыллык школады окып кутарган. Ерли Ленин атындагы колхозы оны 1955-нши йылда Грозныйга шоферлар курсына окувга йибередиде. Соны битип келип, 19 ясыннан алып колхозда, сонъында совхозда сав ис оьмири, автомашинадынъ «телбегесиннен» айырылмай, 40 йыл узагы водитель болып куллык этти. Хозяйствода юритилген баьри ис казаватларында: пишен-ем аьзирлев, онъыс йьнов, орылган камысты, курылыс материалларын, отын-коьмир тасувда белсенли катнаскан. Темирханнынъ Темирхан болувы, авыл-эли сыйлап билуьви онынъ

таза намысы, нызамлыгы, ис суьерлиги мен байлы. Ол Ленин атындагы совхоздынъ 1950-80-нши йыллардагы энъ коьримли куллыкшыларынынъ бири болып, Сый тактасыннан таймай, аьр йыл да туьрли выппелларга, баргыларга, Сый грамоталарга тийисли болып келген. 1974-75-нши йыллардынъ социалист базласувынынъ енъуьв-шиси, 9-10-ншы бесйыллыклардынъ ударниги. Коьп йыллык намыслы куллыгына коьре «Ис белсенлиги уьшин» (1966 й.), В.И.Ленинге 100 йыл толуву ман (1970 й.), «Ис ветераны» (1984 й.) медальери мен савгаланган.

Темирхан-агай – сав яшавы йол уьстинде оьткен, коьп затты коьрген, яхшылык пан яманлыкты да коьп сынаган аьдем. Ол аьр заман да, уста водитель болып, тек йол юрисининъ правилаларын тувыл, язылмаган аьдемшилик аьдетлерин де бийик туткан. Т.Аккишиев неше кере де йол уьстинде оьзиндей водителлерге, йолавшы аьдемлерге коьмекке табылган. Оьзининъ ян косагы Насият пан 9 аьвлетти асырап оьстиргенлер. Аьли онынъ 26 уныклары бар. Насият та коьп йыллар совхозда сувгаруьвшы болып ислеген. Булар экевиде татым болганын, кайратлы ислегенин соннан бил: 1985-86-ншы йылларда авылдаслары экевин де Ногай район Советине депутат этип сайлаганлар. Эрин де, хатынын да. Ол да яшавда сийрек болатан ис.

Буьгуьнлерде Темирхан-агай тувганлы 80 йыллыгын белгилейди. Оьмирин алап таза кыйыны ман оьткерген аьдем эндигиси аталар динин берк тутып, молалык аьрекетин юритеди.

Аьдем оьмири санавлы болса да, маьнесиз тувыл. Бир зат та босына оьтпейди. Оннан дуныяга, авыл-элине онынъ аты, эткен ислери, яшавда салган сокпагы калады.

М.ХАНОВ.

Суьвретте: Т.Аккишиев.

Наьсипли аьдемнинъ бактысы

Орта-Тоьбе авылында Нургишиевлардынъ аьелин танымаган, олардынъ сыпырасындагы берекеттен, ырызгидан татпаган аьдем аз болар, неге десе аьелдинъ ясуьйкенлери Багавдин эм онынъ ян косагы Наьсипли оьзлерининъ уьйкен конаксуьерлиги, танълыгы, каьмбиллиги, куллыксуьерлиги мен авыл яшавшыларына белгили. Олар Орта-Тоьбе авылынынъ сыйлы ясуьйкенлерининъ сырасына киредилер.

Багавдин-акай ман Наьсипли-абай 1956-ншы йыл бир-бирин тавып, татым аьел курдылар. Сол аьелде татымлык беркип, тил бирлик йылдан-йылга оьсип барды. Аьелде 9 аьвлет тувып тербияланды. Аьел басы Багавдин-акай Махачкалада механизация училищесин эм Хасавюрт педучилищесин окып битирип, баслап школада окытуьвшы болды. Оннан сонъ совхозда тракторист куллыгы ман каьрледи. Наьсипли-абай асылы ман Курской районынынъ Бугулов авылыннан болады. Ол 1938-нши

йылда тувган. Багавдин эм Наьсипли авыр, ашлык, яланъашлык йылларында тувган несил балалары боладылар. Кыскаякы бир куьн де авыр куллык-

тан коркпады. Ол, уьйкен аьелди аякка салувда эрине коьмек этип, кайсы куллыкта да иследи.

Аьвлетлери де оьсти, ата-анасынынъ кыйынын аклап, аьр кайсысы билим алып, яшавда орынларын таптылар.

Коллары ман курган наьсипине, татым аьелининъ буьрленип уьйкен бав болганына, балаларынынъ, уныкларынынъ аьр куьнлик етимислерине, куьзленип яшадылар.

Ама ажал деген зат аьдемди аямайды, ювыклардан тартып аькетеди. Бу йылдынъ 29-ншы январинде 78 ясында кыскаякыдынъ яшавы уьзилди. Ол зат – онынъ ян косагынынъ, балаларынынъ, уныкларынынъ яшавында толыстырылып болмайтаган йойым.

Кыскаякыдынъ келбети онынъ аьвлетлерининъ, кардаш-тувганларынынъ эсинде мутылмас эстелик болып яшар.

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретте: Н.Нургишиева.

ЙЫЛ СЫРАГЫЛАРЫ

Ийги этип ислеидилер

Озган йылдын ишинде «Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ куллыкшылары ясууйкенлерди эм сакат гражданларды, балаларды туурли кепли буйымлар ман аьжетсизлейдилер, социаллык яктан коршалав бойынша куллык озгарылады. Аьлиги заманда орталыкта 6 боьлик аьрекетлейди. Боьликлер мен озган йылдын ишинде 1239 гражданлар канагатланган, солардын ишинде – 784 сакатлар эм эсли аьдемлер, 100 коьп балалы аьеллер, 62 сакат балалар ман аьеллер, 293 баска категориялы аьеллер. Баьриси орталык пан 168 мынь буйымлар этилинген.

Орталыктын куллыгы план бойынша этилинеди.

ХАБАРЛАСУВ

Ясууйкенлерди эм сакатларды уьйде социаллык яктан аьжетсизлейтаган боьликте туурли шаралар озгарылады. Соьйтип, В.Уразакаев компьютер билими бойынша ясууйкенлер арасында республикалык конкурсында I-нши орынды алган. Орталык специалистлери оньайсыз аьеллер мен, коьп балалы эм сакатлар бар аьеллер мен куллык юритедилер. Карл Маркс орамында социал-педагогикалык, социал-психологиялык буйымлар, ЛФК инструкторы, массажист буйымлары этилинетаган мекан ашылган. Балаларды эм балалы аьеллерди социаллык яктан аьжетсизлейтаган боьлик куллыкшылары Балалар

яратувшылык уьйи эм район шкоалары ман байлаьныста ислеидилер.

Орталык куллыкшылары авыл поселениелеринин аькимбаслары, организациялар етекшилери, приемательлер мен биргелесте байрамларга багыс-ланган шаралар оьткериледилер. Солардын ишинде – аьел юмасы, Халклар ара балаларды коршалав куьни, Халклар ара сакатлар куьни, Эслилер куьни, Ана куьни. Бу байрамларды уйгынлава эм озгарууда Терекли-Мектеб, Нариман, Червленные-Буруны, Карагас, Кара-Су, Куьн-батар авыл поселениелер аькимбаслары, УСЗН, Пенсионлык фондынинь боь-

лиги, учреждениелер етекшилери, предпринимательлер Сайдаг Куруптурсунова, Зарипат Кунтувганова эм баскалар белсен катнасадылар. Баьри озгарылатан шаралардын спонсоры яшавшыларды социаллык яктан коьтергишлев фонды болады.

2015-нши йылдын ишинде Комплексли орталык пан фонд эсабына 106 мынь маьнет акша оьлшеминде материаллык коьмек этилинген.

2016-ншы йылга орталык аьрекетининь планы туьзилген.

Г.КАПИТУЛАЕВА,
ГБУ ДР КЦСОН директоры.

Конакта – эмлевшилер

Яньыларда «Ногайский район» МО-сында КЦСОН ГБУ-дын Эсли аьдемлердинь эм сакатлардын куьндизги ял алув боьлигининь медсестрасы М.Аруновадын баславы ман, район орталык больницасынын врачлары А.Янмурзаева эм С.Шураева шаьыртылып, социаллык буйымлар ман пайдаланатанлар уьшин эки хабарласув юритилди.

Хабарласувга бу боьликте социаллык яктан аьжетсизленетаган 12 аьдем шаьыртылды. Врач-онколог А.Янмурзаева «Онкологиялык авырувды заманында аянлав» деген тема бойынша шыгып соьйледи, врач-фтизиатр С.Шураева туберкулез маразыннан эмленуь акында толысынша хабарлады. Шарада ортакшы-

лык эткенлер баьри тувган соравларына толы яваплар алдылар.

Боьлик етекшиси баьри йыйылганлар атыннан ЦРБ врачларын бу маьнели темалар бойынша хабарласувлар юриткенлери уьшин разы-

лыгын билдирди.

Бу шарады озгарганы уьшин боьлик коллективинде ЦРБ врачлары разылык соьзлерин айттылар, ондай биргелес шаралар армаганд да озгарылаьгына сендирдилер. Эм, аьдеттегин-

дей, конаклар эм шара катнасувшылары уьшин шай ишуьв мен сыпыра туьзилди.

З.ОРАЗБАЕВА,

боьлик етекшиси.

Суьврете: шарадан коьринис.

Эсли шакта да пайдалы

Бу ай ишинде, социаллык буйымлар ман пайдаланувшылар А.Исаева, Н.Карагулова, З.Байманбетова, О.Манкаева, Т.Акманбетов шаьырылып, бизим боьликте эмлев физкультура (ЛФК) эм тренажерлар ярдамы ман юрек кан тамыр авырувлардын

алдын шалув бойынша хабарласув озгардым.

Куьш-куват яктан шыныгув аьр кайсымызга пайдалы экени белгили, ама эсли шакта бу яктан айырым оьлшемлерден таймага ярамайды. Эмлев физкультурасы эсли шакта аьдемди замансыз картаювдан

саклайды, кайбир авырувлардын (юрек, кан тамыр маразлары, гипертония эм баскалар) алдын шалады.

Бизим боьликте социаллык буйымлар ман пайдаланувшыларга кулланувга тренажерлар берилген.

Йогарыда белгиленген тема бойынша хабарласув-

дын барысында юрек, кан тамыр тармагы уьшин пайдалы эмлев физкультура коьнигуьвлерин коьрсеттим. Оларды озгарув бойынша маслагатлар да берилди.

М.САИТОВА,

КЦСОН ГБУ боьлигининь ЛФК инструкторы.

ВРАЧ АНЪЛАТАДЫ

Оьпке маразы

Мараздын биринши эм коркынышлы авыр – кеби кан каьырув эм оьпкелердинь кан тасувы. Тыныс алув йоллары уйыган кан ман бителсе, аьдем тынысы битеди, эм ол оьледди. Кан каьырувдын себеплери туурли болады. Мысалы, авырыган аьдем йоьт-кирмей, аз туьрленген канлы каьырыкты туькиреди, ол зат юрек-кан тамыр эм оьпкединь туберкулез бол-

маган авырувларында да болмага болады. Туберкулез вирусынын савлай денди эм сонын ишинде оьпке тканининь тамырларын да увлавы кан каьырувга эм кан тасувына аькеледи.

Оьпкеге авадын толувы оьпке туберкулезынын авыр кеплерининь бириси деп саналады. Ол туберкулез маразы болмаган авырувларда да йолыгады. Плевра оьз алдына тесилме-

ге болады.

Оьпкеге авадын толувы туберкулез болмаган авырувларда да, мысалы, эхинококк, рак маразында да йолыкпага болады. Йоьт-киргенде, куьлгенде, авыр куллык эткенде, каьырга бетинде куьшли авырув, шырайы агарув, сувьк териге туьсуьв, аьли осалланув оьпкеге авадын толувынын ортак белгилери акында айтады.

Ишки муьшелердинь амилоидозы (амилоид белоктынь тканьде коьп санда олтырувы) боьтен де бас деп баска муьшелерге коьре, буйректен йолыгады.

Ишки муьшелери амилоидоз бан зарарланган туберкулез маразларын тергенде, буйректинь тыртаювы, беттинь сисуьви, шырайдын агарувы аянланады.

С.ШУРАЕВА,

район фтизиатры.

ЯШАВШЫЛАРДЫ КУЛЛЫК ПАН КАНАГАТЛАВ РАЙОН ОРТАЛЫГЫ Айырым эс этинъиз

Сыйлы куллык пан канагатлавышлар (работодатели)! Сизди бир зат пан да каьрлемейтаган сакатларды, сонын ишинде сакат балаларды, ясы етпеген гражданларды (18 ясына дейим) куллык пан канагатлавагга себеплик этуьв бойынша шараларда катнаспага шаьырамыз. Бу шараларда ортакшылык этуьв куллык пан канагатлавышга федераллык бюджетиннен берилетаган субсидиялар амаллар аркасы ман (бир дайымлык ис орынга 72 мынь 690 маьнеттен артык тувьл) сакатлар уьшин ис орынлар яракламагга амал береди.

Сакатларды куллык пан канагатлава уьшин сакаттын байыр эплерин эсапка алув ман специальли ис орынлар яраклав керек:

– бас производство (аьрекет) еринде;

– уьйде, эгер уьй аьлинде аьрекет этуьв кебин куллык пан канагатлавыш куллана-

таган болса;

– предпринятиеде сакатлар уьшин токтастырылган квота эсабына.

Сакатлар специальли ис орынларга ис аьллер эм кеплер акында ой-маслагатлар ман келисте алынадылар.

Сакатлар, сонын ишинде сакат балалар, ясы етпеген гражданлар (18 ясына дейим) дайымлык ис орынларга алынады. Эгер яракланган ис орынга туьскен гражданин куллыктан тайса, Яшавшыларды куллык пан канагатлава район орталыгына билдирмеге эм онын йол кагыты ман босаган ис орынга сол куьптен баскады алмага керек.

Толы билдируьвди тоьмендеги адрес бойынша алмага боласыз: *Ногай районы, Терекли-Мектеб авылы, Карл Маркс орамы, 25; электрон почтасы: e-mail: czn.nogay@e-dag.ru, тел.: 8(87256) 21-3-08.*

Куллык пан канагатлавышларга

Организация тайдырылганы яде байыр предприниматель аьрекетин койганы, организация куллыкшылар саны яде штаты кемитилгени, ис келисуьвлер куьшиннен тайганы акында карар алынса, тийисли шаралар оьткерилип басланганша куллык пан канагатлавыш организацияга эки айдан кеш калдырмай, куллык пан канагатлавыш предприниматель болса эки юмадан кеш калдырмай куллык пан канагатлава органларга билдирмеге керек. Сонда аьр аян куллыкшыдын ис орынын, кесписин эм ога квалификациялык талапларды, кыйын ак тоьлев шартларын белгилемеге тийисли. Эгер организация куллыкшыларынын санын яде штатын кемитуьв акында карар коьлем куллыкшы-

лар тайдырылуьвга аькелсе, онын акында куллык пан канагатлава организацияга тийисли шаралар оьткериле, куллык пан канагатлавыш онын акында карар алынган сонь уьш куьн ишинде куллык пан канагатлавыш организацияга язув кебинде билдирмеге борьшлы.

Толы билдируьвди тоьмендеги адрес бойынша билмеге боласыз: *Терекли-Мектеб авылы, Карл Маркс орамы, 25. Тел.: 8(87256) 21-3-08, e-mail: czn.nogay@e-dag.ru*

Администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский» извещает о бесплатном выделении следующих земельных участков для индивидуального жилищного строительства многодетным семьям площадью 1500 м.кв. каждый:

лот № 11 - по улице Советская № 11
лот № 12 - по улице Советская № 13
лот № 13 - по улице Ленина № 7
лот № 14 - по улице Ленина № 13
лот № 15 - по улице Аджигель-диева № 9
лот № 16 - по улице Аджигель-диева № 10
лот № 17 - по улице Аджигель-диева № 11
лот № 18 - по улице Аджигель-

диева № 12
лот № 19 - по улице Аджигель-диева № 13
лот № 20 - по улице Аджигель-диева № 14

Сроки: время и порядок предоставления заявок в течение месяца со дня выход газеты по адресу организатора торгов.

Место и дата проведения: с.Орта-Тюбе, ул.Советская д.1, администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский».

Конкурс проводится на 31 день с момента публикации (если 31 выходной, то в следующий рабочий день).

Время проведения – в 10 часов.

Администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский» извещает о продаже через аукцион следующих земельных участков для коммерческих целей площадью 500 м.кв. каждый:

лот № 06 - по улице Джанибекова № 12 (А)
лот № 07 - по улице Джанибекова № 14 (А)
лот № 08 - по улице Джанибекова № 16 (А)
лот № 09 - по улице Джанибекова № 18 (А)
лот № 10 - по улице Джанибе-

кова № 30 (А).

Сроки: время и порядок предоставления заявок в течение месяца со дня выход газеты по адресу организатора торгов.

Место и дата проведения: с.Орта-Тюбе, ул.Советская д.1, администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский».

Конкурс проводится на 31 день с момента публикации (если 31 выходной, то в следующий рабочий день).

Время проведения – в 10 часов.

Ответственный исполнитель

НУРМАНБЕТОВ И.И.

Ямагаттынъ кавыфсызлыгы уьшин

халк арасында, савлай элимиз бойынша.

Замир Махмуд увылы оьз яшавынъ баасы ман, бизим балаларымыздынъ келеектегисин, (элбетте, оьзиндики де алдыда эди), коршалаган. Ол оьзининъ тувган-оьскен Червленные Буруны авылында ерли полиция боьлигинде куллык эткен. Сол авыл балаларынынъ яшавларына карак туьркимининъ катнасувшылары кавыфлык тувдыратаган эртенги шак Замирдинъ, ис борышын толтырып, тыншаятаган куьни эди. Ол оьз йолдаслары ман эндиги ис куьнине дейим аманласып, уйине кайтты. Тек анъламады сол аманласув сонъгы кере болаягын.

Ол, анасынынъ айтувы ман, уйге келип, эртенги шайын ишер-ишпес, авылдынъ алды бетлеринде атысувлар сеси эситилди. (Олар сол якларга ювык яшайдылар.) Замир соны эситкенлей, ишетаган асын таслап, ярдамга асыкты. Оны артына тек «увылым, сак бол» деген анасынынъ акырын соьзи каратты. Сол карасты, увылынынъ сонъгы назарын мутар ма экен ана юрек?..

Замир оьз яшавын балаларга савкатлады, яс янынынъ баасы ман тувган школасын коршалады. Буьгуьнлерде Червленные Буруны авылынынъ орта школасы уйкен оьктемлик пен оьз окувшысынынъ багтир атын юритеди. Онынъ акында бизим газета бетлеринде бир неше кере язылган, онынъ эстелигине багысланып, аьр йыл онынъ тувган куьнинде волейбол турнири озгарылады, онынъ багтир атын инисининъ увылы юритеди.

Болмасын элимизде сондай кавыфлы оьзгерислер, тувсынлар бизим Замирдей йигит, элин коршалап болгандай, яшав баасы ман болса да, эрлер.

Г.КУРГАНОВА.
Суьвретте: З.Акмурзаев.

Данъкы калган халкымда

Замир Махмуд увылы Акмурзаев. Бизим кенъ шоьллимизде онынъ багтир атын эситпеген аьдем йок. Оны ман коьз бе коьз таныс болмасалар да, атын билмеген, эткен йигитлиги мен таныс болмаган бала да йок. Ол балалар уьшин ян берген инсанлардынъ бириси.

Замир Акмурзаевтинъ йигитлиги баасыз. Ол 2006-ншы йылдынъ 16-ншы февралінде оьзининъ тувган авылы Червленные Буруныдынъ школасы бетине карап ювырган карак туьркимининъ агзаларынынъ йолын буган, тек яшавынынъ баасы ман. Ким биледи, ол эм онынъ йолдаслары болмаган болса, балалардынъ оьмирлерине шапкынлык та болаяк эди.

Соннан бери он йыл озды. Мутпайды онынъ эткен исин авыл школасы, окутувшылары, ис йолдаслары, тувганкардашлары. Ана юрек ше, солкылдайды, ашыйды.

Сол оьзгерислер бола-

таган боранлы куьн эсима туьседди. Кар акырын явады, ашшы аязлар, Замир йигитимиздинъ оьмири уьзилген куьн, а буьгуьн ше яркырап куьннинъ коьзи саввлелерин тоьгеди. Он йыл артта, ава да биз Замирди ювык таныганлардынъ, кайгысы ман боьлискендей эди.

Аьр йыл сайын февраль айынынъ 16-ншы куьнинде эскеремиз Замирди. Авыл школасында йигитлик дерислер озадылар, онынъ авыл ишиндеги эстелигине барып, гуьл байламлар салынадылар, ис йолдаслары онынъ анасына муьсиревли савболсын айтадылар. Ана тувыл ма яшавга сол йигитти савгалаганы.

Бу йыл Замирдинъ ян берген еринде школа окувшылары окутувшылары ман, балалар бавынынъ тербияланувшылары эм полиция куллыкшылары йыйылдылар. Онынъ сыйлы аты акында Ногай районны бойынша ОВД етекшисининъ коьмекшиси

К.Абдулкеримов айтты эм соьзин ОВД етекшисининъ исин юритувши У.Бейтулаевке берди.

– Мен Замир йолдасымызды оьзим танымаганман, болса да онынъ йигитлиги акында бек коьп эситкенмен. Онынъ йигитлиги баасыз, ол бизге йигерликти, шынтылыкты коьрсеткен. Дайым бизге коьрим де болып тураак. Онынъ акында эс оьмирлерге сакланаяк, – деди ол.

Бек ийги соьзлерди онынъ акында Ветеранлар советининъ председатели Б.Агаспаров, Замирдинъ атасы Махмуд эм окутувшылары Т.Ажмоллаева, Р.Муталимова. Окутувшылар окувшылары ман Замирге багысланып язылган ятлавларын да йыйылганларга окып эситтирдилер.

Йигитимиз, оькинишке йок, ама данъкы калган халкымда.

Г.САГИНДИКОВА.
Суьвретте: Червленные Буруны авыл ишиндеги эстеликтинъ касында.

15-нши февраль – АФГАНИСТАН ЕРИННЕН СОВЕТ АЬСКЕРШИЛЕРИ ШЫККАН КУЬН

Ян ялыным меним

катнаскан, Кабул еринде атылган топлар, янган отлар бизим йигитлеримизди сындырмады эм яшавга карасларын, боьтен де оьктирлетти, яшамага да дем берди.

– Енъил йыллар тувыл эди. Ашама-

тининъ председатели Сталинбек Култаев. Ол сонда коьргени акында коьп хабарламага суьймеди. Элбетте, анълайман, куьлле астында калган йолдаслар, коьз алдында атылган топлар...

Буьгуьн ерли музейде йыйналган афганшылар Кадрия атындагы школадынъ окувшыларына кызыклы хабарладылар. Олардынъ туьрли соравларына явап бердилер. Балалар оьзлери де ятлавлар окып эситтирдилер, класс етекшиси В.Абдулсаметова келген конакларга савбол айтып, олардынъ яшав мысалларында бизим балалар тербияланатаганы акында айтты.

Музей етекшиси Каирбек Бальгишиев пен район библиотека куллыкшылары А.Якубова ман Б.Бегалиева совет аьскершилер Афганистаннан шыккан куьнге багыслап аьзирлеген шара бек пайдалы, кызыклы оьтти.

Г.АРИФУЛЛАЕВА.
Суьвретте: афганшылар Кадрия атындагы орта школа окувшылары эм шара уйгынлавышлар ман.

ТЕАТР ЯШАВЫННАН

Балаларга савгаланган суьйиниш

Мине коьплеген йыллардан бери Ногай патшалык драмалык театрынын артистлери балалар уьшин спектакльлер, кызыклы коьрсетуьвлер уйгынлайды-

лар эм озгарадылар. Театр етекшиси Байсолтан Атагишиевич Джумакаев саьбийлерди тыншаювын коьтериньки коьнйилде озгармага коьп куллык этеди.

Янъыларда да орыс эртегилер бойынша «Маша эм Аюв» деген спектакль коьрсеттилер театр артистлери, режиссер-салувышы Б.Джумакаев. Эртегиди балалар суьйип карадылар, коьп йыллар йырланды, спектакль персонажлары саьбийлерди куьлдирдилер, суьйиндирдилер. Балалар Глаша-тетей мен (Б.Нургишиева), Мартынтай ман (М.Аджимуллаев), Маша ман (Р.Суьндикова), Аюв ман (Ф.Оразбаев) дос болып, завк этип заманды озгардылар.

Балалар аьли де оларды бизим артистлер кызыклы эртегилер коьрсетуьв мен суьйинтер деп куьтедилер.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.
Суьвретте: *спектакльден коьринис.*

ЭС ЭТИНЪИЗ

Аталыктынъ негизи – тувган тил

«Талаплы балалар – Россиядынъ келеектегиси» деген Ортакроссиялык ямагат коьгалысы эм М.Балакирева атындагы балалар саният школасы биргелесип, «Талаплы балалар» халклар ара форумын озгарады. Ол «Аталыктынъ негизи – тувган тил» деген шақырув ман озаяк. Онынъ бас борышы

– Россия элимиз бойынша талаплы, уйкен оьнери болган балаларды аянав. Солай ок форум уйгынлавышлар, оьнерли балаларды ашыклаганнан сонъ, оларга кайсы яктан да ярдам этпеге мырадлары бар.

Бу форумда катнаспага ниетлери, мырадлары бар балалар толы билдируьвди www.globalkid.ru сай-

тыннан эм (495) 795-44-35, (916) 217-79-38 номерли телефонларга занъ согып, алмага болады.

«Талаплы балалар» форумыннынъ ийги деген катнасувышлары 2016-ншы йылдынъ май айыннынъ 1-нде болаяк.

Катнаспага суьйген балаларга уьстинликлер йораймыз.

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИ

Талаплавлар тутылсын

Ногай районы бойынша Россия МВД иш ислер боьлиги 28-нши январь-20-ншы февраль куьнлеринде оперативли кепте алдын шалув «Тонировка» деп аталып шара озгарылады. Шарадынъ бас борышы – йол-юрис кавыфсызлык йорыкларын тутув.

Автокоьликлердинъ терезелерининъ сисесининъ каранъалыгы йол-юрис кавыфсызлык талаплавларына келисли болмага керек,

олай деген 70 проценттен тоьмен.

Каранъа сиселер мен автокоьликлерди айдав авариялардынъ болувына демевлик этеди – йол ийги этип коьринмейди, боьтен де кешелерде. 2015-нши йыл Ногай район еринде каранъаланган терезелер мен автокоьликлердинъ катнасувы ман 4 авария болган.

Административли правобузувлар акында кодекс бойынша каранъаланган

терезелер мен автокоьликти айдаганы уьшин айдавышга 500 маьнет акша штраф салынады, кайтадан этилинген бузув уьшин административли капав коьриледи. Эгер айдавышы каранъа пленкады сол ок тайдырса да, ДПС инспекторы правобузув акында протокол салады.

Д.АДЖИБАЕВ,
полиция етекшисининъ орынбасары, полиция подполковниги.

Терекли-Мектеб авыл А-Х.Ш. Джанибеков атындагы орта школасында бирге оькыган тенъ-дослары МАДИНА КАРТАКАЕВАДЫНЪ топырак болувы ман байланыста каты кайгырувын билдиредилер, кардаш-тувганларына бассавлык йорайдылар.	Батыр-Мурза авыл яшавшылары МАУШ ШАНДАКОВ дуьнядан тайганы ман байланыста онынъ аьелине эм кардаш-тувганларына каты кайгырувын билдиредилер эм бассавлык йорайдылар.
Яшавшыларды социаллык яктан коршалав район фондыннынъ директоры Мавлетдийин Бекбулатовка суьйикли АТАСЫ оьлгени мен байланыста бирге ислеген йолдаслары каты кайгырувын билдиредилер, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайдылар.	

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР:
Дагестан Республикадынъ
Халк Йыйыны,
Правительствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутууга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган.
Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)
Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язымалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 18 саьат. Баспалавга кол басылган – 17 саьат.

Карасу авыл яшавшысы Румия Зайнутдиновна Кунтувгановага 30-яска толганы ман

Янымыздан сени артык коьремиз,
Бол наьсипли, тувганларды кувандыр!
Сенинъ уьшин коькке еткен тоьбемиз,
Эл ишинде ийги атынъды айттыр.
Аьр куьнинъе, аьр йылынъа, Румия,
Шашбав болып ийгиликлер оьрилсин.
Узак болсын бир берилген оьмиринъ,
Куьннинъ коьзи йолынъа мол нур сепсин

Кутлавшылар : анасы Касират, кайнанасы Тойбике, ян косагы Сраждин, аданаслары Сидали, Агали, синълиси Мадина, куьев кедеси Заур, келинлери Фарида, Айгуль, балалары Айша, Казбек, бебелери Камиль, Кадырбек, Эмиль, Аселя.

Ленинаул яшавшысы Гульсина Арслановна Кельдиевага 25-нши февральде 10-яска толганы ман

Мерекенъ мен,
Гульсина, сени кутлаймыз.
Узак болсын
Бир берилген оьмиринъ.
Кувна, яйна.
Ийги куьним буьгуьн деп,
Балалык шак-
Шешекейи оьмирдинъ.

Кутлавшылар: энеси Сакинат, тетеси Тайрат, анасы Руфина, абалары – Феруза, Гульзира, Увылхан.

Уренгой каласында яшайтаган Орта-Тоьбе авылыннан кишкей ердесимиз Абдулмалик Кишинеевке 26-ншы февральде 7-яска толаягы ман

Яс толган куьн, ярык куьн
Яхшылыклар йораймыз.
Кедемиз, сени ак юректен
Тувган куьн мен кутлаймыз.
Сол аьруьв куьн эсинъде
Коьп заманга саклансын.
Узак оьмир, уьстинлик
Дайым сага йос болсын!

Кутлавшылар: атасы Мавлидин, тетеси Халида.

БИЛДИРУЬВЛЕР

Куьшиннен тайганлар	Ер участогы сатылады
1997-нши йылда Ногай районынынъ кешки заочный орта школасы ман Ялманбет Картпосович Кошеров атына берилген орта билим акында А 1309313 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапламак.	2011-нши йылдынъ 4-нши мартында Мадина Айнадиновна Солтановадынъ атына берилген ер участокты байырлавга ыхтыярды патшалык регистрациялав акында 05АА 376198 номерли шайытлама эм турак уьйди байырлавга ыхтыярды патшалык регистрациялав акында 05АА 376200 номерли шайытлама куьшлериннен тайган деп эсапламак.
Район орталыгы Терекли-Мектеб авылыннынъ куьнбатар бетинде, подстанция касында байыр уьй салув уьшин ер участогы сатылады. Касыннан электролиния, сув эм газ бан канагатлавшы бургылар оьтедилер. Тел.: 89285775641.	

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутууга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган. Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.) Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язымалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.	Адрес редакции 368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49 газета «Голос степи». Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru) Телефоны: Общий отдел – 21-471 Индекс – 51365	Газета выходит 52 раза в году. Тираж – 2150. Реклама и объявления публикуются по договорным ценам. Газета отпечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу: 367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.
--	--	--